

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.2.15.
COM(2011) 60 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Az EU gyermekjogi ütemterve

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	3
1. Általános irányelvek.....	4
1.1. A gyermekjogokat az EU alapjogi politikájának szerves részévé kell tenni	4
1.2. A tényeken alapuló döntéshozatal alapjának megteremtése	5
1.3. Együttműködés az érdekeltekkel.....	6
2. A konkrét uniós gyermekvédelmi fellépés felé.....	6
2.1. Gyermekbarát igazságszolgáltatás	6
2.2. A veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek védelmére irányuló, célzott uniós fellépés	9
2.3. A gyermekek szerepe az Unió külső fellépéseinél.....	13
3. A gyermekek részvétele és tudatosságuk erősítése.....	15
Következtetés	16

BEVEZETÉS

A gyermekek jogainak előmozdítása és védelme azon uniós célkitűzések egyike, amelyekre a Lisszaboni Szerződés fokozott hangsúlyt helyezett. Konkrétabban, az Európai Unióról szóló szerződés jelenleg hatályos szövege 3. cikkének (3) bekezdése kifejezetten előírja az Unió számára a gyermekek jogainak előmozdítását és védelmét. Emellett a gyermekek jogait belefoglalták az Európai Unió Alapjogi Chartájába¹. A Charta 24. cikke elismeri, hogy a gyermekek függetlenül és önállóan rendelkeznek jogokkal. Úgy rendelkezik továbbá, hogy a hatóságoknak és a magánintézményeknek is a gyermek mindenképp főt álló érdekét kell az elsődleges szempontnak tekinteniük.

A gyermekek jogainak előmozdítása a nemzetközi kötelezettségvállalásokból is következik. Valamennyi uniós tagállam ratifikálta a gyermekek jogairól szóló ENSZ-egyezményt (a továbbiakban: UNCRC)². Az UNCRC normáinak és elveinek továbbra is iránymutatásul kell szolgálniuk a gyermekek jogait érintő uniós politikák és fellépések számára. A Bizottság 2006-ban „Az EU gyermekjogi stratégiája felé”³ című közleményével megteremtette annak alapját, hogy belső és külső politikáiban előmozdítsa és védje a gyermekek jogait. A Bizottság ennek révén olyan struktúrákat alakított ki⁴, amelyek célja az uniós intézmények gyermekjogi kérdések kezelésére vonatkozó kapacitásainak megerősítése, megteremtve ezáltal a tényeken alapuló szakpolitikák alapjait, és fokozva az érdekeltekkel való együttműködést.

Figyelemmel a Lisszaboni Szerződés és az Alapjogi Charta gyermekjogok iránti határozott és megerősített elkötelezettségére, a Bizottság véleménye szerint eljött az ideje a gyermekjogok határozottabb érvényesülésének és a szakpolitikai célok cselekvésre váltásának. Az Európa 2020 stratégia⁵ a 21. századi Európára vonatkozóan olyan jövőképet vázol fel, amely szerint a mostani gyermekek jobb oktatásban részesülnek majd, és hozzájutnak a nevelkedésükhöz szükséges szolgáltatásokhoz és erőforrásokhoz, hogy majdan átvezethessék Európát a 22. századba. Ezért a Bizottság e közleménnyel szorgalmazza az EU gyermekjogi ütemtervének kidolgozását. Célunk az összes uniós intézmény és tagállam abbéli határozott elkötelezettségének megerősítése, hogy valamennyi érintett uniós szakpolitikában előmozdítsák, megóvják és érvényesítsék a gyermekek jogait, és ez konkrét eredményekben öltön testet. A gyermekeket közvetve vagy közvetlenül érintő uniós politikákat a jövőben úgy kell kialakítani, végrehajtani és nyomon követni, hogy figyelembe vegyék a gyermek mindenképp főt álló érdekének az EU Alapjogi Chartájában és az UNCRC-ban foglalt elvét.

¹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, HL C 83., 2010.3.30., 389–403. o.

² Megtekinthető az alábbi linken: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>. Az UNCHR-nek a gyermekek fegyveres konfliktusba való bevonásáról szóló fakultatív jegyzőkönyvét Észtország kivételével valamennyi tagállam ratifikálta. A gyermekkereskedelemlről, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló fakultatív jegyzőkönyvet a Cseh Köztársaság, Finnország, Írország, Luxemburg és Málta kivételével az összes uniós tagállam ratifikálta.

³ A Bizottság közleménye: Az EU gyermekjogi stratégiája felé, COM(2006) 367 végleges, elérhető az alábbi internetcímen:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0367:FIN:HU:PDF>.

⁴ Az Európai Gyermekjogi Fórum és annak irányítócsoportha; a bizottsági szolgálatközi csoport; a Bizottság gyermekjogi koordinátora.

⁵ Az „Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája” című bizottsági közlemény, COM(2010) 2020 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:HU:PDF>.

Az EU gyermekjogi ütemterve széles körű nyilvános konzultáció⁶ során kapott hozzászólásokon, valamint az uniós tagállamokban élő gyermekek által a célzott külön konzultáció⁷ során hangoztatott szükségleteken és aggodalmakon alapul. Figyelembe veszi továbbá a gyermekek jogait érintő uniós eszközök hatásainak értékelése során született előzetes eredményeket is. Az Európai Parlament⁸, a Régiók Bizottsága⁹, a Gazdasági és Szociális Bizottság, az Európa Tanács¹⁰, valamint a legfontosabb érdekelttek – köztük az UNICEF és a tagállamok gyermekjogi biztosai – és a civil társadalom – többek között az Európai Gyermekjogi Fórum¹¹ munkája révén – hozzájárultak e közlemény elkészítéséhez.

Az EU gyermekjogi ütemterve bemutatja azokat az általános elveket, amelyek azt hivatottak biztosítani, hogy az Unió mintaszerűen léphessen fel a Charta és az UNCHR gyermekjogi rendelkezéseinek tiszteletben tartása érdekében. Az ütemterv emellett számos konkrét intézkedésre összpontosít azokon a területeken, ahol az Unió valódi hozzáadott értéket tud létrehozni (pl.: a gyermekbarát igazságszolgáltatás, a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek védelme, valamint a gyermekekkel szembeni erőszak elleni küzdelem az Európai Unió területén belül és azon kívül egyaránt).

1. ÁLTALÁNOS IRÁNYELVEK

Az EU gyermekjogok iránti elkötelezettsége szükségessé teszi, hogy koherens megközelítés érvényesüljön az összes érintett uniós fellépés terén. E célkitűzés megvalósítható, amennyiben a Szerződések, az Európai Unió Alapjogi Chartája és a gyermekek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (UNCHR) képezik a gyermekekre vonatkozó valamennyi uniós fellépés közös alapját. A gyermekjogi szempontokat figyelembe kell venni a gyermekeket érintő valamennyi uniós intézkedés során.

1.1. A gyermekjogokat az EU alapjogi politikájának szerves részévé kell tenni

Az Alapjogi Charta hatékony végrehajtásáról szóló, 2010. október 19-én elfogadott bizottsági stratégia¹² előírja, hogy a Bizottság **alapjogi ellenőrzések** segítségével korai szakaszban

-
- ⁶ A nyilvános konzultáció mellett – amely a következő internetcímen hozzáférhető : http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/news_consulting_0009_en.htm – e közlemény épít a konkrét szakpolitikai területek szakértőivel folytatott célzott konzultáció eredményeire is.
- ⁷ Eurobarométer kvalitatív felmérés a gyermekek jogairól, 2010. október, hozzáférhető az alábbi internetcímen: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_right_child_sum_en.pdf.
- ⁸ Az Európai Parlament 2008. január 16-i állásfoglalása, (2007/2093 INI), „Az EU gyermekjogi stratégiája felé”, amely az alábbi internetcímen érhető el: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0012+0+DOC+XML+V0//HU>.
- ⁹ A Régiók Bizottsága véleménye – A gyermekjogok Európai Unión belüli védelmére irányuló helyi és regionális együttműködés, HL C 267., 2010.10.1., 46–51. o.; A Régiók Bizottsága véleménye – Az EU gyermekjogi stratégiája felé, HL C 146., 2007.6.30., 58–62 o.
- ¹⁰ Council of Europe reaction to Consultation document: European Commission's Consultation on the Rights of the Child (Az Európa Tanács válasza az Európai Bizottság gyermekjogokról szóló konzultációs dokumentumára), hozzáférhető az alábbi internetcímen: http://www.coe.int/T/TransversalProjects/Children/News/EU%20Consultation%20paper%20final_en.pdf.
- ¹¹ Az Európai Gyermekjogi Fórum – amelyet a Bizottság hozott létre a 2007. évi német elnökség során – a tagállamok, az Európai Parlament, a Régiók Bizottsága, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, az Európa Tanács, az UNICEF, a nemzeti gyermekügyi hatóságok, a gyermekjogi biztosok, a civil társadalom és az egyéb érdekelttek képviselőiből áll.
- ¹² Az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló stratégia, COM (2010) 573 végleges, 2010. október 19., hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0573:FIN:HU:PDF>.

gondoskodjon arról, hogy jogalkotási javaslatok minden esetben teljes mértékben megfeleljenek a Chartában biztosított alapjogoknak. E stratégiának megfelelően a Bizottság együttműködik az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal annak érdekében, hogy a jogalkotási eljárás során bevezetett módosítások szintén teljes mértékben tiszteletben tartsák a Chartát. A Bizottság együttműködik továbbá a tagállamokkal, hogy azok – a Charta 51. cikke (1) bekezdésének előírása szerint – az Unió jogának végrehajtása során a Chartával összhangban járjanak el.

A gyermekek jogai – amelyeket a Charta 24. cikke garantál – azon alapjogok közé tartoznak, amelyekről a Bizottság stratégiája kifejezetten említést tesz. Tehát azok az alapjogi ellenőrzések, amelyeket a Bizottság az érintett uniós jogszabályok tervezetei tekintetében végez, e jogokra is kiterjednek.

A Bizottság az Alapjogi Charta hatékony végrehajtásáról szóló stratégiában közölteknek megfelelően mechanizmusokat dolgoz ki **annak nyomon követésére, hogy a jogalkotási intézkedések tervezetei összhangban állnak-e a Chartával.** Az alapjogokról – köztük a gyermekek jogairól – szóló javaslataira vonatkozó hatásvizsgálatainak megerősítése érdekében a Bizottság olyan operatív iránymutatást készített, amely lehetővé teszi, hogy szervezeti egységei megvizsgálják az adott kezdeményezés alapjogokra – így a gyermekjogokra – gyakorolt hatását, és kiválasszák a gyermek mindenek felett álló érdekét leginkább szem előtt tartó megoldást. Az említett operatív iránymutatás lefedi a Charta hatékony végrehajtásáról szóló stratégiában közölt alapjogi ellenőrző listában szereplő kérdéseket. Az alapjogi kultúra megerősítése és további előmozdítása céljából a Bizottság gyakorlati belső képzést is nyújt majd a gyermekek jogaira és az egyéb alapjogokra vonatkozóan. A Bizottság emellett továbbra is élénk figyelemmel kíséri az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának munkáját és a testületnek a UNCHR rendelkezéseire vonatkozó értelmezését. Adott esetben az érintett jogalkotási javaslatok indokolásai kifejtik, hogy miként vették figyelembe a gyermekek jogait a javaslatok tervezetében.

1.2. A tényeken alapuló döntéshozatal alapjának megteremtése

A 2006-os közlemény végrehajtásának tapasztalatai rávilágítottak arra, hogy nagymértékben **hiányoznak a megbízható, összehasonlítható és hivatalos adatok.** Mindez komoly akadályt jelent a valóban a tényeken alapuló szakpolitikák kidolgozása és végrehajtása szempontjából. A meglévő nyomonkövetési rendszerek javítása, a gyermekek jogaival kapcsolatos szakpolitikai célok meghatározása és azok hatásának figyelemmel kísérése a legfontosabb kihívások közé tartozik. Kiemelten kell kezelni a gyermekek legveszélyeztetettebb csoportjainak helyzetére és szükségleteire vonatkozó ismeretek hiányosságait. A fentiekkel összefüggésben javítani kell a gyermekekkel szembeni bűncselekmények megelőzésére szolgáló módszerekről szóló tájékoztatást.

A Bizottság a döntéshozatal szempontjából irányadó **alapvető adatok** és információk **szolgáltatása érdekében** együttműködik az érintett szervezetekkel és intézményekkel. A folyamat során fel fogják mérni az e területen jelenleg folyó munkát, beleértve az EU Alapjogi Ügynöksége által készített, a gyermekjogi mutatókról szóló tanulmány¹³ eredményét. Az említett mutatókat a Bizottság kérésére dolgozták ki annak felmérése céljából, hogy miként hajtják végre, védik, tartják tiszteletben és segítik elő a gyermekek jogait EU-n belül. A mutatók a tervek szerint támpontul szolgálnak az ügynökség

¹³ Developing indicators for the protection, respect and promotion of the rights of the child in the European Union (A gyermekek jogainak az Európai Unión belüli védelmére, tiszteletben tartására és előmozdítására vonatkozó mutatók kidolgozása), hozzáférhető az alábbi internetcímen: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/RightsOfChild_summary-report_en.pdf.

adatgyűjtéséhez és kutatásához, lehetővé téve számára, hogy tényeken alapuló véleményeket dolgozzon ki és támogatást nyújtson az uniós intézményeknek és a tagállamoknak, amikor intézkedéseket hoznak vagy fellépéseiket meghatározzák.

1.3. Együttműködés az érdekelttekkel

A Bizottság továbbra is együttműködik és párbeszédet folytat az összes érdekelttel a rendszeresen ülésező **Európai Gyermekjogi Fórum** keretében.

Számos olyan intézményi és politikai struktúra áll rendelkezésre, amelyet azért alakítottak ki, hogy megvédje és előmozdítsa a gyermekek jogait a tagállamokban. Bár az összes uniós tagállam elismerte a gyermekjogi politikák kidolgozásának szükségességét, az e területet érintő politika kialakítására és végrehajtására vonatkozó intézményi mechanizmusok tagállamonként jelentősen eltérnek. A szubszidiaritás elvének teljes körű tiszteletben tartása mellett a Bizottság változatlanul támogatni fogja a tagállami erőfeszítéseket annak révén, hogy elősegíti a bevált gyakorlatok cseréjét, az együttműködést és a kommunikációt a gyermekek jogainak védelméért és előmozdításáért felelős hatóságokkal és azok között.

2. A KONKRÉT UNIÓS GYERMEKVÉDELMI FELLÉPÉS FELÉ

2.1. Gyermekbarát igazságszolgáltatás

Az igazságszolgáltatás gyermekbarát jellegének erősítése az egyik legfontosabb intézkedés az EU gyermekjogi ütemtervének keretén belül. Ez komoly gyakorlati jelentőséggel bíró terület, ahol az Unió a Szerződések alapján hatáskörrel rendelkezik arra, hogy uniós jogszabályok segítségével valóra váltsa a gyermekek jogait. Ezért a stockholmi program végrehajtásáról szóló bizottsági cselekvési terv¹⁴ komoly hangsúlyt fektetett e szempontra a 2010-2015-ös időszak tekintetében.

A gyermekek sokféleképpen kerülhetnek kapcsolatba az igazságszolgáltatással, például ha a szüleik elválnak vagy nem tudnak megegyezni a gyermek-elhelyezésről, amennyiben bűncselekményt követnek el vagy annak tanúivá, illetve áldozataivá válnak, vagy ha menedéket kérnek. Ha a gyermekek olyan igazságszolgáltatással kerülnek kapcsolatba, amely nem gyermekbarát, a jogaikat számos korlátozás vagy sérelem érheti.

A gyermekek akadályokba ütközhetnek jogi képviselőjük vagy bírósági meghallgatásuk tekintetében. Hasonlóképpen az is előfordulhat, hogy a gyermekek és képviselőik nem kapnak megfelelő tájékoztatást ahhoz, hogy élhessenek a jogaikkal, vagy megvédhessék érdekeiket a bírósági eljárás során. Felnőttként bánhatnak velük, anélkül hogy minden esetben megadnák számukra a szükségleteiknek és sebezhetőségüknek megfelelő biztosítékokat, és megtörténhet, hogy a gyermekek nehezen tudják feldolgozni ezt a helyzetet. A gyermekek jogi érdekeinek magas szintű védelme szempontjából alapvető követelmény, hogy ténylegesen **hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz**, és részt vegyenek a közigazgatási és a bírósági eljárásokban.

A családjogi viták káros hatást gyakorolhatnak a gyermekek jólétére. Az egyik vagy mindkét szülőjüktől különválasztott gyermek számára lehetővé kell tenni, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve ha ez az érdekeivel ellentétes¹⁵. A polgári eljárások – különösen a házasság felbontásából vagy a különválásból

¹⁴ A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítása a polgárok szolgálatában: A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv, COM (2010) 171 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0171:FIN:HU:PDF>.

¹⁵ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 24. cikkének (3) bekezdése.

fakadó nemzetközi perek – következtében az említett jog korlátozására kerülhet sor. Különösen a szülői felelősség meghatározására irányuló eljárások során válhatnak a gyermekek a korábbi élettársak közötti hosszadalmas, határokon átnyúló jogviták szenvedő alanyaivá. Az uniós jog¹⁶ már jelenleg is megkönnyíti a szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismerését és végrehajtását. Ahhoz, hogy a gyermekek és a szülők megvédhessék jogaikat a családjogi jogviták során, feltétlenül **megfelelő tájékoztatást** kell kapniuk az uniós és a nemzeti jog alapján élvezett jogaikról. Az információknak könnyen elérhetőnek kell lenniük, és világos iránymutatást kell nyújtaniuk a vonatkozó eljárásokról. A Bizottság a tagállamokkal együttműködve tájékoztatókat dolgoz ki, majd folyamatosan frissíti azokat a tartási kötelezettségekre, a közvetítésre, valamint a szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályokról. A **gyermek szülő általi jogellenes elvitele** tekintetében a Bizottság kiemelt figyelmet szentel a gyermekek tagállamok közötti jogellenes elvitelével foglalkozó európai parlamenti közvetítő által nyújtott tájékoztatásnak.

Az **anyakönyvi okmányok nyilvántartásba vétele és elismerése** fontos tényező a gyermekek jogainak meghatározását illetően. Ha a gyermekek és szüleik megváltoztatják a lakóhelyüket az Unión belül, és egy másik tagállamban kell felhasználniuk az említett okmányokat, gyakran költséges és hosszadalmas eljárást igénylő követelményeknek kell eleget tenniük azok elismeréséhez (beleértve a fordítást és a hitelesség bizonyítását), ami az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésüket is megnehezítheti. Ezért a Bizottság nyilvános konzultációt indított arról, hogy milyen módokon segíthető elő az anyakönyvi okmányok joghatásának az egész Unióra kiterjedő kölcsönös elismerése. A konzultáció célja, hogy 2013-ban uniós intézkedésre tegyünk javaslatot¹⁷.

A **büntetőeljárás** alá vont gyermekek tisztességes eljáráshoz való joga az alábbiakra terjed ki: a magánélet védelme; a vádakról és az eljárásokról való, a gyermek korának és érettségének megfelelő tájékoztatáshoz való jog; jogi segítségnyújtás és képviselő. Ez különösen fontos akkor, ha az eljárás nyelve nem azonos a gyermek anyanyelvével. 2010-ben az EU **olyan szabályozást fogadott el a fordításról és a tolmácsolásról**, amely biztosítja, hogy valamennyi személyt (köztük a gyermekeket is) általuk érthető módon tájékoztatnak a jogaikról az eljárás során¹⁸. A Bizottság folytatja azon ütemtervének megvalósítását, amely a gyanúsítottakat vagy a vádlottakat (köztük a gyermekeket) a büntetőeljárás során megillető **eljárási jogok** megerősítésére irányul. 2011-ben a Bizottság előterjeszti az ügyvédi segítség igénybevételét biztosító szabályokat tartalmazó javaslatot, valamint a fogvatartottaknak a családtagokkal, a megbízható személyekkel, a munkáltatóval és a konzuli hatóságokkal való kapcsolattartáshoz fűződő jogára vonatkozó javaslatot. Különös figyelmet kell fordítani azon vádlottakra vagy gyanúsítottakra, akik – például koruk, szellemi vagy fizikai állapotuk miatt – nem képesek megérteni vagy követni az eljárás tartalmát vagy jelentését. 2012-ben a Bizottság **a veszélyeztetett gyanúsítottakat vagy vádlottakat megillető különleges biztosítékokról** szóló jogalkotási javaslatot terjeszt elő. Ezen intézkedés döntő szerepet játszik majd a gyermekbarát igazságszolgáltatás megteremtésében.

¹⁶ A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 338., 2003.12.23., 1-29. o.).

¹⁷ A Bizottság zöld könyve: Kevesebb bürokrácia a polgárok számára: A közokiratok szabad áramlásának és az anyakönyvi okmányok joghatásai elismerésének elősegítése, COM (2010) 747 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0747:FIN:HU:PDF>.

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU irányelve (2010. október 20.) a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról, HL L 280., 2010.10.26., 1-7. o.

Az előzetes letartóztatásba vett és büntető eljárásban tartott gyermekek különösen ki vannak téve az erőszak és a nem megfelelő bánásmód veszélyének¹⁹. Nemzetközi szinten több irányelv biztosítja a szabadságuktól megfosztott gyermekekkel való megfelelő bánásmódot²⁰. Gyermekek fogva tartására csak végső eszközként, és a legrövidebb indokolt időtartamra kerülhet sor²¹.

A gyermekek gyakran **veszélyeztetett tanúként vagy sértettként** vesznek részt a **büntetőeljárásokban**. Előfordulhat, hogy kizsákmányolják őket a bűnözői tevékenységek (pl. a tiltott kábítószeres kereskedelme) során. Jogi és gyakorlati szabályokat kell alkotni a szükségtelen többszörös kihallgatások elkerülése, valamint a büntetőeljárásokban való részvétel kellemetlen élményeinek csökkentése céljából. A kiskorú sértetteknek lehetőséget kell adni a büntetőeljárásban való aktív részvételre, és figyelembe kell venni a tanúvallomásukat. Az informatikai és kommunikációs technológiai (IKT) eszközök – és kiváltképpen a videokonferencia – alkalmazása lehetővé teheti, hogy a kiskorú sértettek aktívan részt vegyenek az eljárásban, és közben ne kerüljenek közvetlen kapcsolatba a vádlottakkal. A kiskorú sértetteknek megfelelő támogatást kell kapniuk a gyógyuláshoz, és kártérítésben kell részesülniük az elszenvedett bántalmakért.

¹⁹ Pinheiro, P. „Világjelentés a gyermekek elleni erőszakról”, ENSZ, Genf, 2006., 195–199. o. Megtekinthető az alábbi linken: <http://www.unviolencestudy.org/>.

²⁰ Lásd pl.: A szabadságuktól megfosztott fiatalok védelmére vonatkozó ENSZ-szabályok, az ENSZ 1990. december 14-i 45/113 közgyűlési határozata, hozzáférhető az alábbi internetcímen: http://www2.ohchr.org:80/english/law/res45_113.htm; Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2006)2 ajánlása a tagállamok részére az európai fegyintézeti szabályokról, 2006. január 11., hozzáférhető az alábbi internetcímen: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.

²¹ Az ENSZ gyermekjogi egyezményének 37. cikke.

Fellépések:

A Bizottság – a polgári és büntetőjogi jogérvényesülési politikái keretében, valamint az Alapjogi Charta hatékony végrehajtására vonatkozó stratégiájával összhangban – hozzájárul az Unión belüli igazságszolgáltatás gyermekbaráttá változtatásához, különösen azáltal, hogy:

1. 2011-ben elfogadja a sértettek jogairól szóló irányelvjavaslatot, amely erősíti a veszélyeztetett sértettek – köztük a gyermekek – védelmének szintjét;
2. 2012-ben előterjeszti a veszélyeztetett gyanúsítottakat vagy vádlottakat megillető különleges biztosítékokról szóló irányelvjavaslatot;
3. 2013-ig felülvizsgálja a szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismerését és végrehajtását elősegítő uniós jogszabályokat annak biztosítása céljából, hogy a gyermekek érdekében a lehető leghamarabb elismerhessék és végrehajthassák az említett határozatokat. Adott esetben sor kerülhet közös minimumszabályok megállapítására is;
4. előmozdítja az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló 2010. november 17-i iránymutatásának²² alkalmazását, és figyelembe veszi azt a jövőbeni jogi aktusok megalkotásakor a polgári és büntetőjogi jogérvényesülés terén;
5. támogatja és ösztönzi a bírák és egyéb szakemberek uniós szintű képzésének kidolgozását a gyermekek igazságszolgáltatásban való optimális részvétele tekintetében.

2.2. A veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek védelmére irányuló, célzott uniós fellépés

A gyermekek egyes kategóriái különösen kiszolgáltatottak, és bizonyos társadalmi, politikai és gazdasági tényezők miatt az életük és jólétük nagyobb veszélyben forog. Például a szegénységben és társadalmi kirekesztettségben felnövekvő²³ – gyakorta kábítószerket is használó – gyermekek ritkábban érnek el jó iskolai eredményeket, illetve a fizikai és mentális egészségük sem kielégítő²⁴, Emellett nagyobb valószínűséggel kerülnek összeütközésbe az igazságszolgáltatással is. A **szegénység** és társadalmi kirekesztés **által fenyegetett gyermekek** szükségleteit a Bizottság gyermekszegénységre vonatkozó ajánlása fogja tárgyalni, amely hangsúlyozza a közös elveket, és javaslatot tesz a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai platformjának keretében a gyermekszegénység megelőzése és az ellene folytatott küzdelem nyomon követésére szolgáló, hatékony eszközökre.

²² Az Európa Tanács iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról – a Miniszterek Tanácsa 2010. november 17-i ülésén fogadták el, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1705197&Site=CM>.

²³ Lásd a Bizottság Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóságának jelentése az Unión belüli gyermekszegénységről és -jólétről: A jelenlegi helyzet és a további teendők, 2008. február 28., elérhető az alábbi internetcímen: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=751&langId=en&pubId=74&type=2&furtherPubs=yes>.

²⁴ A Bizottság közleménye: Szolidaritás az egészségügyben: Az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségek csökkentése az Európai Unióban, COM (2009) 567 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0567:FIN:HU:PDF>.

A fogyatékos gyermekeket szintén jobban veszélyezteti, hogy megsértik a jogukat, így különleges védelmet igényelnek és érdemelnek²⁵.

A gyermekjólét csak a gyermekkel szembeni erőszaktól, visszaéléstől és kizsákmányolástól mentes társadalomban valósítható meg. 2010 márciusában a Bizottság két irányelv-javaslatot fogadott el, amelyek a legvesélyeztetettebb gyermekek egy részének – a **szexuális kizsákmányolás és a gyermekkereskedelem áldozatainak** – védelmére szolgáló keret megerősítésére irányulnak. A gyermekkereskedelem tekintetében fontos, hogy a szakpolitika továbbfejlesztése során – különösen az emberkereskedelem elleni küzdelemre vonatkozó integrált stratégia 2012. évi elfogadásakor – teljes mértékben figyelembe vegyék a gyermekek sajátos szükségleteit.

Ami a **menedékkérő gyermekek** igazgatási célú fogva tartását illeti, a Bizottság az uniós menedékjog módosítására irányuló 2008. és 2009. évi javaslatainak továbbfejlesztésén dolgozik. Az említett javaslatok megtiltják a gyermekek fogva tartását, kivéve ha ez nyilvánvaló érdekeiket szolgálja, és kizárólag akkor, ha minden lehetséges alternatívát kimerítően megvizsgáltak. Több szükséges biztosítékot és eljárási garanciát is bevezetnek a bírósági felülvizsgálathoz való hozzáférés és a jogi képviselő vonatkozásában. Végezetül a javaslatok egyértelműen megtiltják a kísérő nélküli menedékkérő gyermekek fogva tartását.

A Bizottság kísérő nélküli kiskorúakról szóló 2010. évi cselekvési terve²⁶ közös uniós megközelítést vázol fel az Unión kívülről érkező, **kísérő nélküli vagy a felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekekre** vonatkozóan. A cselekvési terv olyan, kifejezetten gyermeket érintő befogadási intézkedéseket és eljárási garanciákat állapít meg, amelyeket a gyermek megtalálásától a tartós megoldás meghatározásáig kell alkalmazni. A terv hangsúlyozza emellett a gyermekek megfelelő képviselőtének fontosságát, és intézkedéseket javasol a kísérő nélküli menedékkérő gyermekek számára az Unión belül nyújtott gondoskodás hiányosságainak orvoslására²⁷, továbbá a hatósági gondozásba vett kísérő nélküli gyermekek eltűnésének elkerülésére.

A tapasztalt és jól **képzett szakemberek** megelőzhetik a problémákat, és segítséget nyújthatnak a gyermekeknek az átélt traumák feldolgozásához. A gyermekekkel dolgozó szakembereknek megfelelő képzést kell kapniuk a különböző életkori csoportokba tartozó gyermekek jogairól és szükségleteiről, valamint a számukra kialakított eljárások típusáról. Emellett képezni kell őket a bármely életkorú és fejlődési szakaszban lévő, valamint a különlegesen veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekekkel való kommunikációra is.

2009-ben több mint 6 millió fiatal hagyta el az **oktatást vagy szakképzést** úgy, hogy középfokú vagy annál alacsonyabb végzettséget szerzett; 17,4 %-uk csupán az alapfokú oktatást fejezte be. Ez az oka, hogy az Európai Tanács által az Európa 2020 stratégia keretében elfogadott kiemelt célkitűzések egyike a korai iskolaelhagyók arányának 10 % alá csökkentése. A minden gyermek számára biztosított **koragyermekkorai oktatás** és gondozás jelenti a sikeres élethosszig tartó tanulás, a társadalmi beilleszkedés, a személyes fejlődés és a későbbi foglalkoztathatóság alapját. A Bizottság már meghatározta az iskolai lemorzsolódás

²⁵ A Bizottság közleménye. Európai fogyatékosügy stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt, COM(2010) 636 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:HU:PDF>.

²⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A kísérő nélküli kiskorúakról szóló cselekvési terv (2010–2014), COM(2010)213 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:HU:PDF>.

²⁷ Az EU Alapjogi Ügynökségének jelentése, Különvált, menedékkérő gyermekek az EU tagállamokban, 2010. április.

felszámolását szolgáló konkrét szakpolitikai intézkedéseket és ajánlásokat²⁸. Emellett a tagállamokkal együttműködve elősegíti azokat a kezdeményezéseket, amelyek célja a minőségi kisgyermekkori oktatás és gondozás ösztönzése, az oktatási rendszereken belüli elkülönítés elleni küzdelem, és a bevált gyakorlatok megismertetése.

Különösen nyugtalanító az Európai Unióban élő **roma gyermekek** helyzete, akik számos tényező miatt kiváltképpen sebezhetőek, és ²⁹ rossz egészségi állapot, rossz lakhatási körülmények, nem megfelelő táplálkozás, kirekesztés, diszkrimináció és erőszak fenyegeti őket³⁰. A roma gyermekek társadalmi kirekesztése gyakran azzal függ össze, hogy nem anyakönyvezik őket, alacsony arányban vesznek részt az alap- és a felsőbb fokú oktatásban, magas az iskolai lemorzsolódás aránya, és sokuk az embercsempészet és a munkára kényszerítés áldozatául esik. Az iskolai szegregáció a fő gátja annak, hogy a roma gyermekek hozzájussanak a minőségi oktatáshoz.

A gyermekek életkoruktól, nemüktől és társadalmi helyzetüktől függetlenül eltűnhetnek. Keveset tudunk arról, hogy milyen okokból **szöknek meg** az otthonukból, vagy a nekik otthont adó intézményekből, viszont tisztában vagyunk az őket fenyegető óriási veszélyekkel: a biztonságuk, a mentális és fizikai egészségük, a jólétük és az életük forog kockán. Az eltűnt gyermekek erőszak és visszaélés áldozataivá válhatnak; emberkereskedők kezébe kerülhetnek, illetve ki vannak téve a koldulás és a prostitúció veszélyének.

A Bizottság számos olyan eszközt határozott meg, amely segítséget nyújthat egy gyermek eltűnése esetén. A tagállamok már évekkel ezelőtt³¹ bevezettek nyilvános figyelmeztető rendszereket gyermekrablás esetére, vagy amikor az érintett gyermek olyan körülmények között tűnik el, amelyek komoly veszélyt jelenthetnek a biztonságára és a jólétére. A Bizottság továbbra is előmozdítja a tagállamok közötti, **gyermekeltűnésekről értesítő rendszerek** útján történő határokon átnyúló együttműködést gyermekrablások esetén. Az e területen folytatott együttműködés erősítése érdekében a tagállamok 2009 júniusában megállapodtak, hogy az eltűnt gyermekek felkutatására jobban kihasználják a Schengeni Információs Rendszert, és az ahhoz kapcsolódó, tagállami székhelyű SIRENE-irodákat. A Bizottság azáltal járul hozzá ehhez a folyamathoz, hogy 2011 májusáig egy bizottsági határozat keretében elfogadja a SIRENE-kézikönyv új változatát. E változat tartalmazni fogja az ilyen esetekre vonatkozó szabályokat és eljárásokat.

Az **eltűnt gyermekek felkutatására fenntartott 116 000-ás hívószámú forróvonal** segítséget, támogatást és potenciális mentőövet kínál az eltűnt gyermekek és szüleik számára. Mivel a forróvonal európai szintű kiépítése meglehetősen vontatottan halad, 2010-ben a

²⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az iskolai lemorzsolódás felszámolása: Az Európa 2020 stratégia sikerének előmozdítása, COM(2011)18 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0018:FIN:hu:PDF>.

²⁹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség: megújított kötelezettségvállalás, COM(2008) 420 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0420:FIN:HU:PDF>.

³⁰ Breaking the barriers: Romani women and access to public health care. (A korlátok áttörése: A roma nők és a közegészségügyi ellátás igénybevétele) A korábbi Rasszizmus és Idegengyűlölet Európai Megfigyelőközpontjának (jelenleg az EU Alapjogi Ügynöksége) jelentése, 2003.

³¹ Mostanáig az alábbi nyolc tagállam vezetett be gyermekeltűnésekről értesítő rendszert: Hollandia, Portugália, Franciaország, Luxemburg, Belgium, Görögország, Németország, valamint az Egyesült Királyság.

Bizottság közleményt fogadott el³², egyrészt azért, hogy arra ösztönözze a tagállamokat, kezeljék prioritásként az eltűnt gyermekek felkutatására fenntartott európai forróvonal kiépítését, másrészt pedig hogy gondoskodjon arról, hogy ugyanolyan magas színvonalú szolgáltatást nyújtsanak az egész Unióban. A Bizottság továbbra is szoros figyelemmel kíséri az eltűnt gyermekek felkutatására fenntartott forróvonal kiépítését az összes tagállamban. Ha ésszerű időn belül nem következik be további előrelépés, a Bizottság fontolóra veszi olyan jogalkotási javaslat előterjesztését, amely biztosítani fogja, hogy a 116 000-ás forróvonal teljesen működőképesé váljon az összes tagállamban.

A gyermekek a modern technológia tekintetében is különösen sebezhetőek. Az online technológiák kivételes lehetőségeket nyújtanak a gyermekeknek és a fiataloknak azáltal, hogy ismereteket szerezhetnek, valamint lehetőségük nyílik a digitális tanulás kihasználására és a nyilvános vitákban való részvételre. A gyermekek különösen sebezhetőek, amikor káros tartalmakkal és viselkedésformákkal (pl. **internetes zaklatás** és **csábítás**) találkoznak az audiovizuális médiában és az interneten. A gyermekek Európa-szerte arról számolnak be, hogy **az iskolákban** a fizikai és érzelmi **zaklatás** részét képezi a mindennapi életüknek³³. Az internetes zaklatást a zaklatás olyan modern megjelenési formájaként határozták meg, amely sürgős válaszlépéseket kíván az összes érdekelt szereplő – így a társasági hálózati oldalak, az internetszolgáltatók és a rendőrség – bevonásával. A Bizottság célja, hogy megvalósítsa a **digitális térben a gyermekek** magas szintű **védelmét** (a gyermekek személyes adatainak védelmét is ideértve³⁴), miközben sértetlenül megőrzi az internet igénybevételéhez való jogukat a gyermekek társadalmi és kulturális fejlődése érdekében. A Bizottság a „Biztonságosabb Internet” program³⁵ révén hangolja össze és támogatja azokat az erőfeszítéseket, amelyek célja a gyermekek védelme és kompetenciájuk erősítése az online környezetben. Az információs és kommunikációs iparág különféle ágazatai vesznek részt önszabályozási kezdeményezésekben, különösen a **mobiltelefon**³⁶ és a **szociális hálózatok szolgáltatásait**³⁷ használó gyermekek védelmének fokozása céljából, valamint a **video- és online játékokra**³⁸ vonatkozó egységes európai játékinformációs címkézési rendszer révén. A Bizottság mostantól kiterjeszti cselekvési felhívását a mobil eszközök és játékkonzolok gyártóira, az internetszolgáltatókra, a mobil alkalmazások és tartalmak szolgáltatóira, a fogyasztói szervezetekre, a kutatókra és a gyermekjóléti szervezetekre.

A Bizottság szoros figyelemmel kíséri az **audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv**³⁹ tagállamok általi átültetését jogrendszereikbe, amelyet 2009. december 19-ig kellett végrehajtaniuk. Az irányelv a gyermekvédelmi normákat a hagyományos televíziós

³² A Bizottság közleménye: A 116 000-ás telefonszám: az eltűnt gyermekek felkutatására fenntartott európai forróvonalról, COM(2010) 674., hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0674:FIN:HU:PDF>.

³³ Eurobarometer kvalitatív felmérés a gyermekek jogairól, 2010. október, hozzáférhető az alábbi internetcímen: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_right_child_sum_en.pdf.

³⁴ Lásd: A Bizottság közleménye: A személyes adatok Európai Unión belüli védelmének átfogó megközelítés, COM(2010)609 végleges, 2.1.2. pont, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0609:FIN:HU:PDF>.

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 1351/2008/EK határozata (2008. december 16.) az internetet és egyéb kommunikációs technológiákat használó gyermekek védelmére irányuló többéves közösségi program létrehozásáról, HL L 348., 2008.12.24., 118–127. o.

³⁶ http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/mobile_2005/europeanframework.pdf.

³⁷ http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/docs/sn_principles.pdf.

³⁸ <http://www.pegi.info/>

³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv), HL L 95., 2010.4.15., 1–24. o.

programokról kiterjeszti a különösen az interneten gyorsan fejlődő, lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatásokra is.

Fellépések:

A Bizottság az alábbi intézkedések révén járul hozzá a veszélyeztetett gyermekek védelméhez és helyzetük megerősítéséhez:

6. támogatja a gyámok, illetve a kísérő nélküli kiskorúakkal szoros kapcsolatba kerülő hatóságok és egyéb szereplők képzésének javítását, valamint a képzés bevált gyakorlatainak cseréjét (2011–2014);
7. a nemzeti romaintegrációs stratégiák 2011 tavaszán elfogadásra kerülő uniós keretrendszerén belül különös figyelmet szentel a gyermekeknek, továbbá előmozdítja, hogy hatékonyabban használják fel a strukturális alapokat a romák társadalmi beilleszkedésének elősegítésére;
8. határozott ösztönzést és támogatást nyújt minden tagállamnak az eltűnt gyermekek felkutatására fenntartott 116 000-ás hívószámú forróvonal és a gyermekeltűnésekről értesítő rendszerek gyors bevezetése és teljesen működőképesé tétele érdekében (2011–2012);
9. a megelőzés, a gyermeki részvétel és kompetencia megerősítése révén támogatja a tagállamokat és az egyéb érdekeltet abban, hogy a lehető legjobban kihasználják az online technológiákat és küzdjenek az internetes zaklatást megvalósító magatartások, a káros tartalommal való találkozás, és az egyéb online veszélyek ellen. E támogatásra konkrétan a „Biztonságosabb Internet” program és az ipárral való – nevezetesen önszabályozási kezdeményezések keretében történő – együttműködés révén kerül majd sor (2009–2014).

2.3. A gyermekek szerepe az Unió külső fellépéseinél

Az EU készen áll arra, hogy **külső fellépései során**⁴⁰ – így a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés uniós hatáskörbe tartozó területein – szintén elsőbbséget biztosítson **a gyermekjogok előmozdításának és védelmének**. A fentiekkel összefüggésben alapvető fontosságú az Unió számára, hogy szükség esetén a gyors és hatékony fellépés érdekében határozott és egységes hangon szólaljon meg a külső ügyekben, amikor a harmadik országokhoz fűződő kapcsolatok a gyermekek jogait érintik. A gyermekjogokra vonatkozó uniós külső politikát „A gyermekek különleges helyzetének figyelembevétele az Európai Unió külső fellépéseiben” című 2008. évi közleménynek és az azt kísérő cselekvési tervnek megfelelően kell kialakítani.

Az Unió szilárdan elkötelezett a gyermekekkel szembeni erőszak valamennyi formájának felszámolása mellett. Évente közel 200 millió gyermek válik családon belüli erőszak tanújává világszerte, minden évben több mint 200 millió gyermek esik szexuális erőszak, több mint 50 000 gyermek pedig emberölés áldozatává a világon, míg az erőszak által okozott sérülések miatt kórházban ápolott gyermekek létszáma eléri a 2 milliót. Az EU folytatja a gyermekek jogairól szóló uniós iránymutatás végrehajtását, amely jelenleg a **gyermekekkel szembeni**

⁴⁰ Az EU gyermekjogi stratégiája felé című 2006. évi közlemény eredményeként az alábbiakra kiterjedő átfogó szakpolitikai keretrendszert dolgozták ki a külső fellépés terén: „A gyermekek különleges helyzetének figyelembevétele az Európai Unió külső fellépéseiben” című közlemény, valamint az azt kísérő „Gyermekek szükség- és válsághelyzetekben” (2008) című munkadokumentum, A gyermekek jogairól szóló uniós iránymutatás (2007), A gyermekek és a fegyveres konfliktusok kapcsolatáról szóló uniós iránymutatás (2003, 2008-ban frissített), a Tanács következtetései a fejlesztési és humanitárius helyzetekben élő gyermekekről (2008), a Tanács következtetései a gyermekmunkáról (2010).

erőszak minden formája elleni küzdelemre helyezi a hangsúlyt. Az Unió 2011 végéig értékelni fogja az iránymutatás 2007 óta zajló végrehajtását. A „Befektetés az emberekbe” tematikus program keretében a gyermekekkel szembeni erőszak elleni küzdelemre irányuló projekteket kívánnak finanszírozni a 2011–2013 közötti időszakban.

Még mindig több mint 200 millió gyermek végez **gyermekmunkát** világszerte, és megdöbbentően nagyszámú – legalább 115 millió – gyermeket kényszerítenek annak legrosszabb formáira. Az EU folytatja a gyermekmunka felszámolására irányuló erőfeszítéseit a 2010. évi bizottsági szolgálati munkadokumentumnak és a gyermekmunkára vonatkozó 2010. évi tanácsi következtetéseknek megfelelően. A nemzetközi tapasztalatokat és a hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetek álláspontját figyelembe véve, az Unió 2011 végéig jelentést készít a gyermekmunka legrosszabb formáiról és a gyermekkereskedelemről. Az EU 2011-ben kiválasztja a harmadik országokbeli gyermekmunkát célzó projekteket a „Befektetés az emberekbe” tematikus program keretében.

A gyermekek a fegyveres konfliktusokban⁴¹ különösen veszélyeztetettek, és még inkább azzá válnak, ha elvesztik a szüleiket vagy gondviselőiket, illetve különválnak tőlük. A fegyveres csoportokba való besorozás, a szexuális visszaélés és kizsákmányolás, illetve az emberkereskedelem fenyegeti a gyermekeket. Súlyosan szenvednek az alultápláltságtól és a betegségektől, mivel nem jutnak hozzá az alapvető szociális szolgáltatásokhoz, az egészségügyi ellátáshoz és az oktatáshoz. Becslések szerint bármely pillanatban 300 000 gyermek – köztük 40% lány – szolgál fegyveres erőknél és csoportokban. Az EU továbbra is azon dolgozik, hogy megóvja a fegyveres konfliktusokban részt vevő vagy abban érintett gyermekek jogait. E munka alapját a gyermekek és a fegyveres konfliktusok kapcsolatáról szóló uniós iránymutatás 2010. évi végrehajtási stratégiájában előírányzott konkrét intézkedések képezik.

A gyermeket érintő szexturizmust gyökerestül ki kell irtani. Ez a jelenség része a szervezett szexiparnak, amely kiterjed a prostitúcióra, az embercsempészetre, a gyermekpornográfia előállítására és terjesztésére, valamint a gyermekek utazó szexuális bűnelkövetők általi kizsákmányolására. Mivel csak kevés utazó szexuális bűnelkövetőnek kell jogi következményektől tartania abban az uniós országban, ahol él, intézkedéseket kell hozni az EU-n belüli nyomozások és büntetőeljárások számának növelése céljából az Unió területén kívül elkövetett bűncselekmények esetén.

Az EU továbbra is **politikai párbeszédet** folytat a harmadik országokkal és a nemzetközi szervezetekkel annak érdekében, hogy fenntartsák vagy javítsák a gyermekjogok tiszteletben tartását és előmozdítását. Az Unió a **bővítési politikája** részeként továbbra is előmozdítja a gyermekvédelmi reformokat, továbbá a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országok csatlakozási folyamata keretében szoros figyelemmel kíséri a gyermekek jogait, kiváltképpen azon etnikai kisebbségekhez és perifériára szorult csoportokhoz tartozó gyermekek – így a romák – esetében, akik különösen veszélyeztetettnek tekinthetők.

A harmadik országokkal zajló **kétoldalú együttműködést** olyan intézkedések köré fogjuk építeni, mint a gyermekek jogaira összpontosító azon fejlesztési programok fokozatos erősítése, amelyek célja például a nemzeti struktúrák és intézmények megerősítésének támogatása – így független gyermekjogi intézmények kiépítése –, a megfelelő nemzetközi normákkal összhangban lévő jogalkotási reformok elősegítése, valamint a gyermekjogok előmozdítása **kereskedelmi eszközök révén és nemzetközi tárgyalások keretében**.

⁴¹ Becslések szerint a fegyveres konfliktusok egyedül az elmúlt évtizedben 2 millió gyermek életét követelték, további 6 millió megrokkant, körülbelül 20 millió gyermek pedig a konfliktusok miatt elhagyni kényszerült az otthonát, menekültté lett, vagy árvaságra jutott.

A **többoldalú együttműködés** terén az Unió továbbra is támogatja a nemzetközi kezdeményezéseket, így az ENSZ Közgyűlése és ENSZ Emberi Jogi Tanácsa elé benyújtott határozati javaslatokat. Emellett az Unió fokozza a koordinációt a nemzetközi érdekeltekkel is.

A **humanitárius segély** tekintetében az EU folytatja és növeli a közvetlenül a vészhelyzetben lévő gyermekek sajátos szükségleteire irányuló projektekhez és tevékenységekhez nyújtott támogatást, a „Gyermekek szükség- és válsághelyzetekben” című 2008. évi szolgálati munkadokumentum célkitűzéseivel összhangban⁴².

Fellépés:

10. Az EU folytatja a gyermekek jogainak védelméről és előmozdításáról szóló 2007. évi uniós iránymutatás⁴³ végrehajtását, amely a gyermekekkel szembeni erőszak valamennyi formája elleni küzdelemre helyezi a hangsúlyt. Az EU emellett értékelni fogja az iránymutatás végrehajtását. Az Unió a 2010. évi felülvizsgált végrehajtási stratégia alapján végrehajtja a gyermekek és a fegyveres konfliktusok kapcsolatáról szóló uniós iránymutatást⁴⁴.

3. A GYERMEKEK RÉSZVÉTELE ÉS TUDATOSSÁGUK ERŐSÍTÉSE

A 2008. és 2009. évi Eurobarométer-felmérések eredményei azt mutatták, hogy a megkérdezett gyermekek 76 %-a⁴⁵ nem volt tisztában azzal, hogy vannak jogai, 79 %-uk pedig nem tudta, hogy szükség esetén kihez fordulhat. Amikor azt kérdezték tőlük, hogy mit kell tennie az Uniónak a gyermekjogok előmozdítása és védelme érdekében, a válaszadók 88 %-a azt közölte, hogy az EU-nak jobb és könnyen hozzáférhető tájékoztatást kell nyújtania a gyermekeknek a jogaikról.

A gyermekjogok teljes körű elismerése azt jelenti, hogy **a gyermekeknek esélyt kell adni arra, hogy hangot adjanak a véleményüknek** és részt vegyenek az őket érintő döntések meghozatalában. A Charta 24. cikkének (1) bekezdése előírja az EU számára, hogy a gyermekeket érintő ügyekben vegye figyelembe a véleményüket az életkoruknak és érettségüknek megfelelően.

A **gyermekkel való konzultáció és véleményük meghallgatása**⁴⁶ terén a Bizottság eddigi lépései kiindulópontot jelentenek ahhoz, hogy lehetővé tegyék a gyermekek nagyobb mértékű részvételét az őket érintő intézkedések és politikák – pl. az oktatási, egészségügyi és környezetvédelmi politika – kidolgozásában és végrehajtásában. Ennek érdekében a Bizottság fel fogja használni az Európai Gyermekjogi Fórum szakértelmét, és továbbra is együttműködik a Fórummal, a gyermekjogi ombudsmanokkal, valamint az e területen érintett többi partnerrel.

A meglévő tájékoztatási eszközök egységesítése és korszerűsítése szükséges ahhoz, hogy **a gyermekek jobb és hatékonyabb tájékoztatást kaphassanak** a jogaikról és a vonatkozó uniós szakpolitikákról. Jelenleg a gyermekeket célzó információk az EU *EUROPA* internetes

⁴² A Bizottság közleménye: A gyermekek különleges helyzetének figyelembevétele az Európai Unió külső fellépéseiben, COM (2008) 55 végleges, hozzáférhető az alábbi internetcímen: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0055:FIN:HU:PDF>.

⁴³ Megtekinthető az alábbi linken: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.07.pdf>.

⁴⁴ Megtekinthető az alábbi linken: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/10019.en08.pdf>.

⁴⁵ Megtekinthető az alábbi linken: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_235_en.pdf valamint, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_273_en.pdf.

⁴⁶ Eurobarométer kvalitatív felmérés a gyermekek jogairól, 2010. október, hozzáférhető az alábbi internetcímen: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/quali/ql_right_child_sum_en.pdf.

portáljának **Gyorslinkek gyermekeknek**⁴⁷ és **Tanár-segéd**⁴⁸ elnevezésű felületein található. E linkek az uniós intézmények gyermekekkel kapcsolatos anyagaihoz kínálnak hozzáférést. Az említett honlapon hozzáférhető anyagok többsége a Bizottság egyes főigazgatóságainak vagy más uniós intézmények weboldalain is megtalálható. Ugyanakkor jelenleg nincs átfogó, egységes és könnyen hozzáférhető tájékoztatás a gyermekek jogaira és a gyermekekkel kapcsolatos uniós szakpolitikákra vonatkozóan.

Fellépés:

11. A Bizottság 2011 folyamán olyan egységes felületet hoz létre az EUROPA internetes portálon, amely tájékoztatást nyújt az EU-ról és a gyermekjogokról a gyermekek számára. Ez az egységes felület egyszerű hozzáférést biztosít a különböző korcsoportokba tartozó gyermekek által könnyen érthető információkhoz, és emellett a szülők és a tanárok is hatékonyan használhatják információk és oktatási segédanyagok gyűjtésére. A Bizottság felkéri majd a többi uniós intézményt, hogy csatlakozzon ehhez a kezdeményezéshez.

KÖVETKEZTETÉS

Az EU gyermekjogi ütemterve révén a Bizottság felkéri az uniós intézményeket és a tagállamokat, hogy erősítsék meg elkötelezettségüket és fokozzák erőfeszítéseiket a gyermekjogok védelme és előmozdítása érdekében. Az uniós fellépésnek példaértékűnek kell lennie a Szerződések, az Európai Unió Alapjogi Chartája és az ENSZ gyermekjogi egyezménye gyermekjogokra vonatkozó rendelkezéseinek tiszteletben tartása terén. A Bizottság a Charta alkalmazásáról szóló éves jelentésében rendszeresen áttekinti majd az EU gyermekjogi ütemterve terén elért előrehaladást.

Amint az Európa 2020 stratégia is hangsúlyozta a gyermekeket érintő szakpolitikák nem kellő fejlesztése komoly hatást gyakorolhat társadalmainkra. Az említett politikák nagy része elszánt tagállami fellépést kíván, és a Bizottság készen áll arra, hogy felajánlja ehhez a támogatását és együttműködését. A Bizottság a jövőben is kiveszi a részét a valamennyi gyermek jólétének és biztonságának megteremtésére irányuló erőfeszítésekből. Az összes szereplő megerősített kötelezettségvállalása szükséges annak a jövőképnak a valóra váltásához, amely szerint a gyermekek gyermekként és biztonságban élhetnek, játszhatnak, tanulhatnak, teljesen kibontakoztathatják a képességeiket, és a lehető legjobban kihasználhatják az összes kínálkozó lehetőséget.

⁴⁷ http://europa.eu/quick-links/eu-kids/index_hu.htm

⁴⁸ http://europa.eu/teachers-corner/index_hu.htm